

[Per Stig Møller]

Espersen bemærkede det, så var det ret få lande, jeg nævnte, for jeg ville ikke gøre dette til et stort møde, hvor vi nævnte en lang række lande, hvor der er vrøvl med menneskerettighederne. For mig var det vigtigt at få fastslået, at nu havde vi altså disse principper; de så sådan og sådan ud, og de gav muligheder, hvis vi gjorde dem forpligtende i fremtiden. Men jeg skal gerne således foranlediget nævne Tyrkiet.

Jeg er da dybt betænkelig ved menneskerettighedstilstanden for politiske modstandere og ikke mindst for kurderne i Tyrkiet, og jeg finder da, at netop disse CSCE-processer og fortsættelsen, hvis det lykkes for os, vil være med til at fremme også kurdernes, de nationale mindretals, muligheder for at overleve og blive bemærket, så de kan overleve også i Tyrkiet.

Men jeg har ikke ønsket at gøre denne debat til primært en debat om Tyrkiet, for jeg synes, det vigtigste område at interessere sig for jo fortsat er Europa som helhed, og sådan som hr. Duetoft også var inde på: Østblokken. Det er jo i Østblokken, vi har denne generelle berøvelse af den politiske ret til at udøve de fundamentale friheder. Det er i Østblokken, man ikke kan udfolde den politiske frihed, og det er i Sovjetunionen, det stadig er forbudt at arbejde for et andet parti. Det lykkes nu i form af folkebevægelser, og det lykkes uden for Sovjetunionen.

Men Nagorno Karabakh-gruppen sidder jo faktisk arresteret, og det er sådan, at tyrkerne sidder arresteret i Bulgarien og får fjernet deres navne, ungarerne arresteres i Rumænien og får fjernet deres landsbyer og navne. Vi kan se, at i Østtyskland skyder man stadig væk personer, som prøver at komme over muren. Vi kan læse György Konrads beskrivelser af, hvordan friheden fungerer for de alternative røster i Ungarn, som mister job og skolegang og boliger. Det samme kan vi jo også læse om dissidenterne i Sovjetunionen, som jo – hvis man læser Pimonovs bog »De kaldes særligt farlige« – i hvert fald ikke får mulighed for at eksistere særlig godt, når de kommer tilbage igen, idet også de får den form for straf, som man har i Ungarn, som er den bløde, repressive straf.

Så jeg synes ikke, denne debat skal gøres til en debat om et enkelt land, for der er nok af lande at tage af. Det vigtige er, at vi er blevet enige om, at vi skal fremme denne proces, og vi skal sørge for, at der er organer til at sikre, at der kan klages over behandlingerne – f.eks. også klage

over det, der skete i Perm så sent som i november, hvor man stadig væk kunne få at vide, at man havde hungertortur, man havde kuldetortur, man havde illegale arrestationer og forskellige andre former for grusomhed, som man kan læse om i Herald Tribune fra 14. december 1988.

Der er stadig væk brug for, at vi kommer videre overalt, og vi skal derfor have dette organ og denne videreførelse af CSCE-processen, som Folketinget lægger op til, og som Fremskridtspartiet altså ikke rigtig har forstået betydningen af.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Det er lidt synd, hvis misforståelser og formalia gør, at man kommer til at tale forbi hinanden i et emne, hvor jeg er overbevist om at alle i denne sal egentlig vil være enige. Det er synd, fordi det let kommer til at fjerne fornemmelsen af, hvilke historiske gennembrud det er, der er sket på menneskerettighedsområdet. Men det er også nødvendigt lige at gøre et par skillelinjer klart.

Se, når det drejer sig om menneskerettigheder i de lande, der hører til de vestlige landes kreds her i Europa, er vi jo nået meget vidt, og det er vi igennem arbejdet i først og fremmest Europarådet. Når flere har nævnt Tyrkiet, så er det netop i denne sammenhæng vi skal se mulighederne for fortsatte forbedringer i situationen i Tyrkiet, hvad der så sandelig er brug for, men hvor det jo netop var lykkedes at få Tyrkiet med til sådan nogle ting som individuel klageadgang og ratifikation af torturkonventionen.

Men det, der var emnet for dagens forespørgsel, var jo den såkaldte CSCE-proces, og det drejer sig om forholdet imellem Øst og Vest. Det dagsordensforslag, som et stort flertal af Folketingets partier har fremsat, opfatter jeg som en opfordring til, at vi også i den sammenhæng forsøger at komme videre i retning af, hvad vi allerede har opnået inden for de vestlige landes kreds.

Men grundlæggende er det vigtigt at slå fast, at det, der er sket i Wien, er vældige fremskridt i arbejdet imellem Øst og Vest om større åbenhed omkring menneskerettighedsspørgsmål, og dér er det en historisk nydannelse, at vi er kommet så langt, at vi nu ikke længere mødes med påstandene om, at det er indre anliggender, når vi direkte over for et Østland rejser spørgsmål om menneskerettighedskrænkelser.